

Răducan OPREA FORMAREA PROFESIONALĂ ȘI DREPTUL MUNCII

Résumé

La formation professionnelle, qui précède l'encadrement dans le travail est une institution juridique. La formation professionnelle est vue comme un procès continu, déterminé objectivement par le progrès de la société, par le développement constant de la science et de la technique moderne.

Les étapes de la formation professionnelle:

- la première étape se déroule pendant la scolarisation dans le système national d'enseignement.

- la deuxième étape a lieu pendant les activités professionnelles.

Dans l'Union Européenne, la Recommandation 94.404.CE – mentionne le fait que tout travailleur doit avoir accès à la formation professionnelle continue sans discrimination, pendant sa vie active

Rezumat

Formarea profesională, care precede încadrarea în muncă este o instituție juridică. Formarea profesională este privită ca un proces continuu determinat obiectiv de progresul societății, de dezvoltarea neîntreruptă a științei și tehnicii moderne.

Fazele formării profesionale:

- prima fază se derulează în timpul școlarizării în cadrul sistemului național de învățământ.

- a doua fază are loc în timpul activităților profesionale.

În Uniunea Europeană, Recomandarea 94/404/CEE – stipulează ca orice lucrător trebuie să aibă acces la formarea profesională continuă fără discriminare, în timpul vieții sale active.

Formarea profesională

Formarea profesională este activitatea ce precede și condiționează încadrarea în muncă. Ea se realizează prin exercitarea dreptului la

învățatură, indisolubil legat de dreptul la muncă, *învățământul* și munca nefiind concepute decât într-o strânsă unitate. Dreptul la învățatură - necesitate obiectivă a îndeplinirii dreptului la muncă - dobândește o adevărată semnificație numai în lumina finalității lui, și anume, formarea unor oameni utili societății.

Formarea profesională este o instituție juridică complexă a dreptului muncii¹. Scopul principal al formării profesionale îl constituie, evident, încadrarea în muncă.

Formarea profesională are, sub aspect noțional, două înțelesuri²:

a) într-un prim înțeles, care este cel curent, *formarea profesională* este activitatea desfășurată de o persoană înainte de încadrarea sa în muncă, în scopul de a dobândi cunoștințele de cultură generală și de specialitate, necesare pentru exercitarea unei profesii, a unei funcții sau meserii utile societății. Definită astfel, formarea profesională este echivalentă calificării profesionale.

De asemenea, în *Contractul Colectiv de muncă* unic la nivel național, părțile semnatare ale contractului înțeleg prin termenul de *formare profesională* orice procedură prin care un salariat dobândește o *calificare*³ atestată printr-un certificat sau diplomă eliberată conform legii.

b) într-o accepție mai largă, prin *formarea profesională* se înțelege și perfecționarea acestei pregătiri, deja dobândite, prin însușirea unor cunoștințe noi. Acesta se regăsește și în definiția prevăzută în *Contractul Colectiv de muncă* unic la nivel național care arată că prin termenul de *formare profesională* continuă se înțelege orice procedură prin care salariatul având deja o *calificare* ori o *profesie* își completează cunoștințele profesionale, fie prin aprofundarea studiilor într-un anumit domeniu al

¹ A se vedea Sanda Ghimpu, Ion Traian Ștefănescu, Șerban Beligrădeanu, Gheorghe Mohanu, *Dreptul muncii*, tratat, vol. III, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982, p. 389.

² A se vedea Alexandru Țiclea, *Tratat de dreptul muncii*, Editura Universul Juridic, București, 2007, p. 253.

³ A se vedea art. 81 alin. 1 din *Contractul Colectiv de muncă* unic la nivel național pe anul 2007-2010.

specialității de bază, fie prin deprinderea unor metode sau procedee noi adoptate în domeniul specialității lor⁴.

În alți termeni, *formarea profesională* este privită ca un proces continuu, care este determinat obiectiv de progresul societății, de dezvoltarea neîntreruptă a științei, culturii și tehnicii moderne în toate domeniile.

Atât *formarea profesională*, cât și perfecționarea acesteia se realizează, în primul rând, prin sistemul național de *învățământ*, dreptul la învățatură fiind unul din drepturile fundamentale ale cetățenilor prevăzut de Constituție⁵.

În cadrul actualei reglementări, orice formă de *învățământ* este destinată *formării profesionale*; *învățământul* nu reprezintă un scop în sine, el are menirea de a realiza pregătirea pentru încadrarea în muncă sau desfășurarea altei activități producătoare de venituri. Specificul său ca drept complex constă în îmbinarea libertății persoanei cu obligația ei de a învăța. Se explică astfel consacrarea prin lege a *învățământului* general obligatoriu, adică acel prag profesional minim, considerat de societate ca necesar pentru pregătirea membrilor săi.

În același sens, în lume este acreditată ideea că orice formă de *învățământ* trebuie să fie calificată drept "profesională", pentru că în zilele noastre *învățământul* are incidența destinului profesional al indivizilor. Chiar și un tânăr care n-a frecventat decât școala primară va putea accede la numeroase locuri de muncă, beneficiind apoi de o pregătire profesională suplimentară⁶.

*Formarea profesională*⁷ este un proces care are două faze:

- prima se derulează în timpul școlarizării în cadrul sistemului național de *învățământ* conform prevederilor legii învățământului nr. 84/1995;

- a doua are loc în timpul activității profesionale. Această din urmă fază reglementată de legislația muncii, prezintă o importanță deosebită în condițiile actuale când procesele tehnologice și științifice cunosc o

⁴ A se vedea art. 81 alin. 1, lit. b din Contractul Colectiv de muncă unic la nivel național.

⁵ A se vedea art. 32 din Constituție.

⁶ A se vedea Martin Carnoy, *Efficacité et équité de la formation professionnelle*, în „Revue internationale du travail”, nr. 2, 1994, p. 246.

⁷ A se vedea Alexandru Țilea, op. cit., p. 254.

dezvoltare accentuată ceea ce are ca efect și necesitatea perfecționării și adaptării salariaților la noile condiții de muncă⁸.

În Uniunea Europeană se acordă atenție deosebită *formării profesionale* a populației active. Tratatul de Instituire a Comunității Europene, conține, în titlul X, capitolul 3, intitulat „Educația, *formarea profesională* și tineretul”, iar în articolul 150, paragraful 2, al Tratatului, ce stabilește că acțiunea comunității în materia formării profesionale vizează:

- facilitarea adaptării la mutațiile îndeosebi prin formarea și reconversia profesională;
- facilitarea accesului la formarea profesională și favorizarea mobilității formatorilor și a persoanelor aflate în formare îndeosebi a tinerilor;
- stimularea cooperării în materia formării între instituțiile de *învățământ* sau de formare profesională și întreprinderi;
- dezvoltarea schimbului de informații și de experiență asupra problemelor comune sistemelor de formare a statelor membre.

În Uniunea Europeană, Recomandarea 93/404/CEE⁹ precizează că orice lucrător trebuie să aibă acces la *formarea profesională* continuă fără discriminare în timpul vieții sale active. Memorandumul privind învățarea pe tot parcursul vieții al Comisiei Europene, adoptat în octombrie 2000, invită statele să indentifice strategii coerente și măsuri practice pentru dezvoltarea învățării continue. Toate persoanele trebuie să aibă posibilități egale de a se adapta la cerințele schimbărilor socio-economice și să participe activ la conturarea viitorului lor.

Evoluția conceptului de formare profesională

Privită în mod evolutiv, această instituție a formării profesionale și-a găsit locul în trecutul *învățământului* din țara noastră.

În timp au fost adoptate o serie de acte normative cu privire la instrucțiunea publică. Extinderea mijloacelor tehnice în industrie și agricultură în a doua jumătate a secolului trecut a determinat cuprinderea în planurile de *învățământ* și a unor discipline tehnice. Astfel că, începe să se formuleze un program al *învățământului* profesional, odată cu apariția

⁸ A se vedea Ovidiu Tinca, *Formarea profesională, Dreptul muncii*, Editura Rosetti, București, 2004, p. 291.

⁹ Privind formarea profesională continuă.

Legii instrucției publice din 1864, ce este considerată cea dintâi lege școlară a țării noastre prin care se trasează cadrul legal al școlilor tehnico-profesionale necesare formării de cadre calificate în domeniul industrial, comercial și agricol, stabilind că scopul școlilor profesionale este acela "de a da învățatură trebuincioasă pentru exercitarea unei arte sau profesiuni"¹⁰.

Legea asupra învățământului profesional din 31 martie 1899¹¹, cu modificările ei din 1901¹² al cărei inițiator a fost **Spiru Haret** reprezenta un pas înainte în calea dezvoltării *învățământului* în țara noastră. Prin această lege au fost puse sub controlul Ministerului Instrucției toate școlile profesionale de toate categoriile, asigurându-se prin aceasta un *învățământ* uniform.

Legea prevedea că "*învățământul* profesional are drept obiect studiul teoretic și practic al agriculturii, cu industriile anexe și derivate ale meseriilor și ale comerțului¹³, pregătire ce se făcea mai mult practic¹⁴. Se reglementa *învățământul* meseriilor în scopul formării de meseriași "pentru industriile de tot felul, și, în special, pentru industria mică"¹⁵. În atelierele școlilor respective se executau lucrări după comandă și lucrări necesare instrucției școlare, pentru exercitarea a diverse meserii.

Legea reglementa, de asemenea, modul de funcționare a școlilor de ucenici care se înființau pe lângă școlile de meserii și pe lângă școlile comerciale prin funcționarea de cursuri speciale "destinate pentru completarea instrucțiunii ucenicilor din fabrici, ateliere și prăvălii"¹⁶. Cei ce frecventau aceste cursuri primeau la absolvire un certificat cu diplomă de absolvire a școlilor elementare de meserii sau de comerț.

Prin Legea asupra *contractelor de muncă* din 5 aprilie 1929¹⁷ a fost reglementat contractul de ucenicie, alături de *contractul de muncă* și de contractele colective de muncă. Pentru prima dată acest contract face

¹⁰ A se vedea "Monitorul" Jurnal Oficial nr. 272/5-17 dec. 1864.

¹¹ Publicată în Monitorul Oficial, nr. 287 din 31 martie 1899.

¹² Publicată în Monitorul Oficial, nr. 119 din 29 august 1901.

¹³ A se vedea art. 1 din Legea asupra învățământului profesional din anul 1899.

¹⁴ A se vedea art. 6 din Legea asupra învățământului profesional din anul 1899.

¹⁵ A se vedea art. 21 din Legea asupra învățământului profesional din anul 1899.

¹⁶ A se vedea art. 76, alin. ultim din Legea asupra învățământului profesional din anul 1899.

¹⁷ A se vedea Monitorul Oficial nr. 74 din 5 aprilie 1929.

obiectul unor acte normative distincte prin care s-a reglementat pe larg natura, modul de formare, efectele și condițiile de desființare ale acestuia.

Ulterior, Legea pentru *pregătirea profesională* și exercitare a meseriilor din 30 aprilie 1936¹⁸, reglementa modul de orientare profesională și de organizare a uceniciei tinzând "să dea atelierelor, uzinelor, caselor de comerț, administrațiilor publice, posibilitatea să-și recruteze lucrători, tehnicieni și personal administrativ cel mai apt și mai potrivit"¹⁹.

În vederea completării pregătirii profesionale și *educației* ucenicilor din industrie și comerț se reglementa înființarea de cursuri profesionale pentru ucenicii industriali și comerciali, iar apoi, partea a II-a a legii reglementa *calificarea* și perfecționarea certificatului de ucenicie.

Legea pentru organizarea și funcționarea *învățământului* secundar, industrial, școli profesionale, școli de meserii din 21 martie 1936, reglementa *învățământul* secundar industrial ce avea ca scop pregătirea pentru o profesiune cu caracter industrial a absolvenților a 4 clase elementare. Legea arată că „elevii vor face în cursul vacanțelor de vară practică într-o fabrică sau într-un atelier particular”²⁰.

Aceste reglementări au reprezentat un progres evident, din perioada modernă a României pentru organizarea și dezvoltarea școlii în general și în special pentru constituirea unui *învățământ* profesional menit să asigure muncitorii calificați necesari întreprinderilor și atelierelor meșteșugărești.

Prin reforma *învățământului* din 1948²¹, *învățământul* a fost etatizat devenind o problemă de stat, gratuit și larg deschis tuturor tinerilor, indiferent de sex, naționalitate, religie.

Alături de școlile generale și gimnaziale au fost înființate școlile tehnice și cele profesionale. Școlile tehnice, aveau drept scop pregătirea cadrelor medii tehnice necesare producției, iar cele profesionale pregătirea cadrelor calificate. Legea din 1948 și actele normative emise în baza ei reglementau modul de *calificare* și repartizare a rezervelor de muncă pe principiul

¹⁸ Publicată în Monitorul Oficial nr. 99 din 30 aprilie 1936.

¹⁹ A se vedea art. 15 din Legea din 20 aprilie 1936.

²⁰ A se vedea art. 30 din Legea nr. 31 din martie 1936, publicată în Monitorul Oficial, nr. 88 din 16 aprilie 1936.

²¹ A se vedea Decretul nr. 175 din 3 august 1948 publicat în "Monitorul Oficial" nr.177 din 3 august 1948, abrogat implicit prin Legea nr. 11/1968, privind *învățământul* în RSR.

instruirii în școlile de *calificare* și profesionale organizate pe lângă fabrici și uzine, spre a asigura forța de muncă necesară acestora.

Legea privind învățământul în România²² din 1968, aducea importante modificări privind îmbunătățirea *învățământului*. Conform acestei legi, toți tinerii vor urma *învățământul* de minim 10 ani și în același timp se prevedea crearea unui număr tot mai mare de școli profesionale, precum și licee de specialitate care să contribuie la ridicarea pregătirii, teoretice și practice a elevilor care urmau aceste forme de *învățământ*. De asemenea, a fost organizat *învățământul* de subingineri și s-a diversificat profilul și durata în *învățământul* superior.

Învățământul profesional se realiza, potrivit acestei legi, prin școli profesionale și ucenicie la locul de muncă, sau prin cursuri de *calificare*. Scopul *învățământului* profesional era acela de a pregăti muncitori calificați pentru meseriile necesare economiei naționale.

Prin decretul nr. 207/1977²³ privind organizarea și funcționarea *învățământului* liceal, s-au înființat liceele de specialitate prin care se urmărea însușirea unei meserii și specializarea în profesii cu un grad ridicat de complexitate. Pentru realizarea acestui deziderat, decretul prevedea efectuarea unui stagiului de practicant în producție în unitatea de profil, unde participau atât absolvenții treptei I cât și cei din treapta a II-a. Pe durata stagiului de practică, "practicantii au calitatea de persoane încadrate în muncă, în condițiile legii"²⁴.

Prin intrarea în vigoare a Legii educației și învățământului nr. 28/1978²⁵ se instituie *învățământul* obligatoriu de 10 ani, iar una din trăsăturile sale caracteristice o constituie faptul că ansamblul prevederilor ei consacră pe plan juridic organizarea în sistem a *învățământului* nostru.

Școlile profesionale, potrivit legii²⁶ asigură elevilor, prin procesul instructiv educativ, cunoștințele de specialitate și deprinderile practice necesare exercitării meseriilor în care se califică.

²² A se vedea Legea nr. 11/1968 publicată în Buletinul Oficial, nr. 62 din 13 mai 1968.

²³ A se vedea publicat în Buletinul Oficial nr. 67 din 12 iulie 1977.

²⁴ A se vedea art. 35 din Decretul nr. 207/1977.

²⁵ Publicată în Buletinul Oficial nr. 113 din 16 decembrie 1978.

²⁶ A se vedea art. 48 din Legea nr. 28/1976.

În prezent prin dezvoltarea prevederilor constituționale a fost adoptată Legea învățământului²⁷ nr. 84/1995, cu ultima modificare adusă prin Legea nr. 160/2007²⁸ prin care *învățământul* este consacrat logic, ca prioritate națională²⁹.

Învățământul are ca finalitate formarea complexă a personalității umane.

Se urmărește, la toate nivelele sale, realizarea idealului educațional pe tradițiile umaniste, pe valorile democrației și pe aspirațiile societății românești. Idealul educațional consta în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a personalității umane, în formarea personalității autonome și creative.

Prin această lege se consacră *învățământul* general obligatoriu de 10 clase, adică acel prag profesional minim considerat de societate ca necesar pentru pregătirea membrilor săi.

O altă caracteristică a acestei legi este aceea de organizare în sistem a *învățământului* nostru, reglementat prin norme de drept constituțional, administrativ, financiar, civil, al muncii care are un caracter deschis, asigurând posibilitatea trecerii de la un profil la altul, în condițiile stabilite prin regulament.

Legea învățământului cuprinde în ansamblul său reglementări importante pentru asigurarea dreptului la învățatură care constituie o parte a dreptului la *educație* și este reflectat ca drept fundamental de Constituția României³⁰.

Începând cu data aderării României la Uniunea Europeană, cetățenii statelor membre ale Uniunii Europene, au acces la toate formele și nivelurile de *învățământ* în aceleași condiții cu cele prevăzute de lege pentru cetățenii români, inclusiv în ceea ce privește taxele de școlarizare.

Formarea profesională și dreptul muncii

Problemele *formării* și perfecționării *profesionale*, inclusiv ale conversiei profesionale constituie, o instituție juridică complexă, reglementată prin

²⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 606 din 10 decembrie 1999.

²⁸ Publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 394 din 12 iunie 2007.

²⁹ A se vedea art. 2 din Legea nr. 84/1995.

³⁰ A se vedea art. 32 din Constituție.

norme care aparțin mai multor ramuri de drept, printre acestea locul cel mai important îl dețin normele dreptului administrativ și ale dreptului muncii.

*Formarea profesională*³¹ care ca regulă, precede încadrarea în muncă, este o instituție juridică complexă.

Într-adevăr, ea este reglementată prin mai multe ramuri de drept și anume: dreptul administrativ, dreptul fiscal, dreptul civil, dreptul muncii. Astfel, dreptul administrativ reglementează înființarea, organizarea și funcționarea unităților de *învățământ și formare profesională*; dreptul fiscal, constituirea, repartizarea și utilizarea fondurilor bănești necesare funcționării acestor unități; dreptul civil - raporturile dintre formatori și cei ce se formează în cazul în special al instituțiilor de *învățământ* private precum și răspunderea absolvenților pentru nerespectarea obligațiilor asumate prin convenția de școlarizare etc.

Dacă raporturile juridice privind *formarea profesională* inițială sunt în principiu, conexe, raporturilor juridice de muncă, cele privind formarea continuă sunt, incluse în aceste raporturi.

Există însă numeroase prevederi legale care, integrându-se organic în reglementarea *învățământului* - a formării profesionale - aparțin totodată, dreptului muncii. Aceasta justifică teza - acceptată în genere de literatura juridică - potrivit căreia raporturile juridice privind *formarea profesională* sunt conexe raporturilor juridice de muncă³².

Legătura dintre dreptul muncii și *formarea profesională* se relevă sub multiple planuri. În primul rând, așa cum s-a arătat, finalitatea esențială a *învățământului* este pregătirea pentru muncă și viață. Studiile reprezintă una din condițiile principale pentru încadrarea în muncă, pentru menținerea în funcție și promovarea în muncă. Raporturile juridice de muncă ale salariaților din unitățile care se ocupă cu formarea și perfecționarea profesională sunt reglementate prin normele generale ale dreptului muncii. În plus, pentru cei din *învățământ* operează și norme specifice cuprinse în Statutul personalului didactic³³, aprobat prin Legea nr. 128/1997.

³¹ A se vedea Alexandru Țiclea, op. cit., p. 255.

³² A se vedea Sanda Ghimpu, Ion Traian Ștefănescu, Șerban Beligrădeanu, Gheorghe Mohanu, op. cit., p. 389.

³³ Publicat în "Monitorul Oficial" nr. 198, din 16 iulie 1997.

Este important de subliniat că Legea nr. 128/1997 reglementează unitar problematica personalului didactic³⁴ atât din *învățământul* de stat cât și din cel particular³⁵.

Personalul didactic are îndatorirea potrivit Codului muncii de a îndeplini rolul și funcțiile care revin *învățământului* în România, de a asigura instruirea temeinică a tineretului și educarea acestuia în spiritul dragostei față de patrie, față de muncă, de a contribui la pregătirea și perfecționarea cadrelor necesare, în strânsă legătură cu cerințele actuale și de perspectivă ale dezvoltării economico-sociale a țării³⁶.

În al doilea rând, conexiunea dintre legislația privind *învățământul* și dreptul muncii impune examinarea acelor raporturi juridice care, deși sunt prealabile încheierii *contractului de muncă*, se formează în considerarea încadrării în muncă, constituind premisa desfășurării unei activități sociale utile, a exercitării unei profesii, meserii sau funcții. Avem în vedere formele de pregătire generală și de specialitate, acordarea de burse, practica în producție a elevilor și studenților pe care nu le detaliem, deoarece nu interesează studiul de față.

Cea de-a treia categorie de probleme care relevă și mai puternic legătura dintre *formarea profesională* și raportul juridic de muncă se referă la dispozițiile legale care reglementează pregătirea salariaților și ridicarea continuă a nivelului cunoștințelor lor după încadrarea în muncă³⁷.

Codul Muncii în articolul 189 - stabilește concret, formele prin care se poate realiza *formarea profesională* a salariaților. Este vorba de o gamă largă de astfel de forme, unele simple fără participarea angajatorului, (formarea individualizată), altele, propun participarea acestuia (cursuri organizate direct de el, inclusiv ucenicia la locul de muncă etc) sau cu acordul său (cursuri ori stagii de practică și specializare în țară și străinătate).

Ca o ultimă analiză, finalitatea *învățământului* constând în formarea personalității umane ca și scopul diverselor categorii (forme de *calificare* și perfecționare profesională exprimă preocuparea pentru formarea

³⁴ A se vedea Ion Traian Ștefanescu, *Trăsăturile juridice caracteristice ale legii nr. 128/1997 privind Statutul personalului didactic*, în "Dreptul" nr. 10/1997, p. 3-18.

³⁵ Art. 1 din Legea nr. 128/1997 privind Statutul personalului didactic.

³⁶ A se vedea art. 43 din Codul Muncii.

³⁷ A se vedea. Andrei Popescu, *Drept. Legislația muncii*, Editura Fundației "România de mâine", București, 1996, p. 82-83.

persoanelor cu o precădere a tinerilor, pentru muncă și viață). Este, deci, zona fundamentală de interferență între vârsta problematică a formării și perfecționării profesionale și dreptul muncii. De aici rezultă și explicația de fond a calității conexe.

Sistemul de formare profesională

Asumarea de către România a obligațiilor și obiectivelor strategice pentru sistemele³⁸ educaționale și de *formare profesională* stabilite de Comisia Europeană în anul 2002 în cadrul Consiliului European de la Barcelona, a determinat accelerarea procesului de reformă a sistemului educațional românesc și totodată restructurarea acestuia.

Educația și *formarea profesională* se desfășoară în strânsă legătură cu politicile de ocupare a forței de muncă ce constituie una din prioritățile Uniunii Europene.

Sistemul de formare profesională inițială³⁹.

Este structurat pe două filiere principale⁴⁰:

Prima este cea tehnologică; ea are o durată de 4 ani (clasele IX-XII) și asigură pregătirea generală (și diplomă de bacalaureat) cu o componentă profesională considerabilă, în cadrul liceelor tehnologice care ofera nivelul 3 de *calificare*.

Ce-a de-a doua filieră este cea profesională: ea se realizează prin școlile de arte și meserii și pregătește elevii pentru integrarea pe piața muncii oferind, în același timp, continuarea studiilor.

Aceste școli au rezultat din fuziunea școlilor de ucenici care ofereau programe de 2 ani și școlile profesionale, care ofereau programe de 3 ani și au apărut odată cu extinderea *învățământului* obligatoriu. La finalizarea claselor IX-X absolvenții școlilor de arte și meserii pot obține o *calificare* de

³⁸ A se vedea Alexandru Țiclea, op. cit., p 258.

³⁹ A se vedea legea nr 354 din 2000 pentru modificarea și completarea Legii învățământului nr 84 din 1995.

⁴⁰ A se vedea anexa 3 la strategia pe termen scurt și mediu pentru formarea profesională continuă 2005-2010 aprobată prin Hotărârea de Guvern nr. 875 din 2005.

nivel 1; această *calificare* le permite să desfășoare activități profesionale relativ simple, calificări de nivelul 2 și 3, mai căutate pe piața forței de muncă necesită încă 1-3 ani de studiu după absolvirea *învățământului* obligatoriu⁴¹. *Calificarea* de nivelul 2 este acordată după absolvirea clasei a XI-a care reprezintă anul de trecere către nivelul 3 de *calificare*.

Clasele a XII-a și a XIII-a asigură nivelul 3 de *calificare*.

Absolvirea liceului, atât pe filiera tehnologică cât și pe ce-a profesională oferă atât șansa angajării pe baza competențelor certificate cât și pe ce-a a continuării studiilor în *învățământul* superior (cu condițiile trecerii examenului de bacalaureat) pentru obținerea nivelurilor 4 și 5 de *calificare* sau (necondiționat de examenul de bacalaureat) în *învățământul* postliceal pentru o *calificare* de nivel 3 mai specializată.

Educația permanentă

În temeiul legii nr 84/95 Ministerul Educației și Cercetării are obligația asigurării unei obligații permanente. În acest scop colaborează cu Ministerul Culturii și Cultelor sau alte ministere interesate, cultele religioase, mijloacele de informare în masă, universitățile populare în vederea adaptării lor la modificările majore care survin în viața socială. Potrivit dispozițiilor, Ordonanței Guvernului nr. 102/1998, educația permanentă și promovarea socială a persoanei se realizează prin instituții educaționale în corelare cu nevoile individuale și cu cerințele și exigențele economiei de piață și ale practicii sociale, într-o societate democratică prin programe specifice inițiate și organizate de instituții publice și private cu activitate în domeniu în spiritul parteneriatului social utilizându-se metode active cu accent pe demersurile multimedia: *educație* prin corespondență, *educație* la distanță, videoconferințe, instruire asistată de calculator și altele.

Finanțarea cheltuielilor legate de derularea acestor programe se asigură din alocații de la bugetul de stat și/ sau de la bugetele locale, contribuții ale participanților, organizațiilor sindicale patronale, din Fondul Național

⁴¹ Calificările profesionale românești au la bază structura europeană pe 5 niveluri definită prin Decizia Consiliului 85/368 CEE.

al formării profesionale, fondul pentru plata indemnizației de șomaj, din fonduri existente cu această destinație precum și din alte surse.

Educația permanentă prin sistemul educațional asigură:

- completarea *educației* de bază, prin educarea recurentă sau compensatorie;
- *formarea profesională* continuă prin perfecționarea pregătirii profesionale și dobândirea unor noi calificări profesionale;
- educarea, cultivarea aptitudinilor și intereselor individuale ale cetățeanului pentru îndeplinirea unui rol social activ.

Educația permanentă prin sistemul educațional se poate realiza prin participarea celor interesați la programele organizate în cadrul instituțional sau prin studiul individual.

Instituțiile educaționale organizate ca persoane juridice de drept public sau privat pot fi:

- unități și instituții de *învățământ* din sistemul preuniversitar și superior;
- școli populare de artă, universități populare, case de cultură, cămine culturale;
- centre pentru *formarea profesională* continuă din sistemul Ministerului Educației și Cercetării;
- organizații neguvernamentale, asocieri profesionale.

De precizat este că, prin Legea nr 132/1994 a fost înființat Consiliul Național de *formare profesională* a adulților autoritatea administrativ-autonomă cu rol consultativ în promovarea politicilor și strategiilor privind *formarea profesională* a adulților organizat în sistem tripartit format din reprezentanți ai administrației publice centrale, precum și ai organizațiilor patronale și sindicale reprezentative la nivel național.

Formarea profesională continuă prin sistemul educațional asigură:

- completarea *educației* de bază;
- perfecționarea pregătirii profesionale și dobândirea unor noi calificări profesionale;
- educația civică.

Formarea profesională continuă este considerată un drept dar și o îndatorire a salariaților.

Formarea profesională

Legea nr 84/1995 prevede în art. 136 că pentru instruirea adulților pot fi organizate, cu aprobarea Ministerului Educației și cercetării instituții și rețele de învățământ deschis sau la distanță, care utilizează tehnologiile moderne de comunicare și preluare a informațiilor.

Potrivit Ordonanței Guvernului, nr. 129/2000 adulții sunt persoanele care au vârstă de cel puțin 15 ani împliniți, vârstă la care pot stabili raporturi de muncă. Aceștia au drepturi egale de acces la *formarea profesională*, fără discriminări pe criterii de vârstă, sex, rasă, origine etnică, apartenență politică sau religioasă.

Formarea profesională a adulților cuprinde *formarea profesională* inițială și *formarea profesională* continuă, organizată prin alte forme specifice sistemului național de învățământ.

Formarea profesională inițială, asigură pregătirea necesară pentru dobândirea competențelor profesionale minime necesare pentru obținerea unui loc de muncă.

Formarea profesională continuă este ulterioară formării inițiale și asigură adulților fie dezvoltarea competențelor profesionale deja dobândite, fie dobândirea de noi competențe.

Competențele profesionale reprezentând capacitatea de a rezolva activitățile cerute la locul de muncă la nivelul calitativ specificat în standardul ocupațional se deosebesc prin inițiere, *calificare*, perfecționare, specializare, recalificare, definite astfel:

- inițierea reprezintă dobândirea unor cunoștințe, priceperi și deprinderi minime necesare pentru desfășurarea unei activități;
- *calificarea* reprezintă ansamblul de competențe profesionale care permit unei persoane să desfășoare activități specifice unei ocupații sau profesii;
- perfecționarea constă în dezvoltarea competențelor profesionale în cadrul aceleiași calificări;
- specializarea este o formă specifică de *formare profesională* care urmărește obținerea de cunoștințe și deprinderi într-o arie restrânsă din sfera de cuprindere a unei ocupații.

Formarea profesională se organizează în mod distinct pe nivelul de pregătire și specialități ținând seama de nevoile angajatorilor, de competențele de bază ale adulților, de cerințele posturilor pe care acestea le ocupă și de posibilitățile lor de promovare sau de încadrare în muncă.

Formele de realizare a pregătirii adulților sunt:

- cursuri organizate de angajatori în cadrul unităților proprii sau de furnizorii de *formare profesională*;
- stagii de practică în unități din țară sau străinătate;
- alte forme de practică profesională prevăzute de lege.

Bibliografie

- GHIMPU, Sanda, ȘTEFĂNESCU, Ion Traian, BELIGRĂDEANU, Șerban, MOHANU, Gheorghe, *Dreptul muncii, Tratat*, vol. III, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982.
- POPESCU, Andrei, *Drept. Legislația muncii*, Editura „Fundăției de mâine”, București, 1996.
- ȘTEFĂNESCU, Ion Traian, *Tratat de dreptul muncii*, vol. I, Editura „Lumina Lex”, București, 2003.
- ȚICLEA, Alexandru, *Tratat de Dreptul muncii*, Editura „Universul juridic”, București, 2007.
- TINCA Ovidiu, *Formarea profesională. Dreptul muncii*, Editura „Rosetti”, București, 2004.

Prezenta lucrare nu a fost prezentată la o altă manifestare științifică.

Dr. Răducan OPREA
Universitatea „Dunărea de Jos” Galați